

Abonamentul:

Pe un an 8 coroane.
Pe jumătate de an 4 cor.

Pentru România și alte
țări străine pe an 10 cor.

Un număr singuratic
10 filieri.

PROGRESUL

Redacția și Admini-
strația Nr. 817.

—
Telefon Nr. 29.

—
Apare în fiecare
Sâmbătă.

—
Inserate după învoială

—
Manuscripte nu se
înapoiază.

Un ram de muncă țărăneasă.

În ținutul dintre Timișoara, Ciacova, Buziaș și Deta, miș și sute de țărance se ocupă în timpul ernii cu lucrul manual, cu broderia cea mai fină și, deci, atât de obștoare, se fac bluze moderne și costume pentru dame. O singură țărăncă lucrează la câte o bluză câte 2—4 săptămîni, câștigînd cam 10—15 coroane, ceiace sorespunde la 50—60 filieri pe zi, fără mîncare.

Am urmărit starea lucrului mai de aproape să văd ce se întîmplă cu munca lor și pe ce scopuri întrebunțează poporul acești filieri atât de crunți? Și eată ce-am aflat: Lucrurile de mînă ale țărancelor din Jebel, Ciacova etc. le adună o antreprenoră care le știe utiliza foarte bine, trimițîndu-le pe bani scumpi la Budapesta, Viena, Berlin, Paris, chiar și la Londra și New-York. Antreprenora câștigă la ele câte 50—60 până la 100%! Și pedesupra, fiindcă prin această țirgovină lățește industria maghiară (?) în străinătate, mai primește și o subvenție dela stat de cite 3000—4000 cor. la an, ear biete muncitoare își capătă plata, destul de neregulat, cu filerii și coroanele. Uneori sînt aduse în strîmtoare prin obicinuitele avansuri, prin cari apoi și mai mult li-se retează prețul muncii. Muncitoarele ajung astfel într'un raport de atîrnare către „dătătoarea de pine”. Și chiar după ce țărăncă își vede adunate în pungă cele citeva coroane, câștigate cu atîta sudoare, ce credeți

că se întîmplă cu agoniseala ei? O pune nestrecea de-și cumpără din prăvălia de modă citeo bluză de mătăsă, cu mult mai proastă decît cea ieșită din mîinile ei.

*

Să cîntărim acum starea lucrului, constatînd, faptul că:

1. Unde s'a mai pomenit în lume că pentru 50—60 filieri la zi să se chinue cineva a scoate cele mai fine lucruri manuale, săvîrșite cu atîta istețime, cu atîta grijă, cu atîta trudă!

2. Vedem dealtăparte cum cel mai tare se folosește de neștiința și neajutorința celui mai slab dintre semenii săi, vîrînd în cămașa de forță pe deaproapele său, pe care ar trebui să-l iubiască ca pe sine însuși, aducîndu-l în atîrnare și oprîmîndu-l economiceste. Un fel de sclăvie modernă! Ear legea pozitivă stă neputincioasă în fața născocirii fine a feluritelor moduri de înșelăciune.

3. Vedem un popor al cărui cel din urmă strat, țărăncele fără școală, sînt în stare a se prezenta înaintea lumii cu un product mondial, cum se poate socoti cu un drept cuvînt această prestație a lor. Aici dăm peste forțe spirituale latente, cari așteaptă a fi trezite și promovate prin o cultivare mai intensă. Și cum singuraticile forțe spirituale nu sînt izolate, avem să deducem și constatăm deșteptăciunea înăscută a Românului, care și în alte direcții ar trebui mai departe cultivată. Dar cine poartă vina și răspunderea, că aceste energii, aceste puteri spirituale zac

neluate în seamă și necultivate? Pănăcînd ține această stare de lucruri?

4. Vedem înfine un popor care a ajuns în robia mîndriei exagerate, a luxului afurisit, și a dorului nebun de a se ține „de modă”. Și cine să-l deschidă capul? Cine să-l aducă la brează? Cine să scape poporul din robia întunerecului?

In răzumat: Mai multă învățătură, mai multă lumină!

Omega.

Studii criminale.

Cu privire la sectele religioare.

Traducere liberă, după **Aug. Loevenstimm** de **I. D.**

II.

Trebue să observăm, că o neașteptată dezvoltare a pietismului în orcare parte s'ar fi întîmplat, totdeauna s'a finit cu o mare nenorocire. Ca exemplu serviască următoarele cazuri:

La începutul secolului 1800 se formă în Austria, în orașelul Ampelswang, secta „poșelienilor” (Pöschelianer). Urzitorii lor au fost preoții Pöschel și Gosner, cari predicau, că Isus Christos trăește în noi, că inima noastră e orî templul lui Dumnezeu, orî lucrătoarea diavolului. Cînd s'ar scoate din pept inima unui om, s'ar vedea apriat, cine locuește în ea, Domnul Isus Christos, orî satana. Cu astfel de vorbiri aduseră acești preoți întregul oraș în ferbere, ba le zicea, că acum va fi sfîrșitul lumii și că toți Jidovii trebue să se boteze. Tulburarea a fost așa de mare, încît regimul s'a fost

FOILETON.

Oamenii dela Polul-Nordic.

Măestrul Gheorghe Coșbuc scrie despre ei în „Albina”:

Pănă acum n'a reușit niciun corăbier să stea cu corabia sa pe „osia pămîntului” (închipuită ca ieșită prin capul lui înafară ca prin un buciun de roată), ca să ne aducă știri mai amănunțite despre „Polul Nord” (capul de miază noapte al pămîntului). Adevărat e că oamenii au pătruns departe dincolo de pămîntul în care se poate locui, și au descris ținuturi pe cari le-am putea numi tronul de gheață al naturii. Aci se găsesc acele ciudate minuni ale firii pe cari locuitorii dela brîul pămîntului (de pela noi) n'ar putea să le creadă, acele uriașe dealuri de sloi de gheață în toate culorile, apoi acea minunată „lumina polară”, acele miraculoase înșelări ale vederii din pricina aerului și, cu tot gerul cel mare din aer, acele vîgăuni calde în afundul pămîntului, ce se află pe acolo. Și fiindcă marea a fost cea dintăi locuință a vietăților, e lezne de crezut că marea Nordului (de Mează-Noapte) și acum poate fi privită, pentru mare multime a animalelor dintr'însa, ca mama născătoare a vieții, și malurile ei ca locul de unde începe răvărsarea ființelor pe pămînt. Pasări de apă salută uscatul care dealtfel hrănește puține pasări proprii ale sale dihanii de mare și amfibii ies din valuri ca să se încălziască la soarele, pentru ele puțin obișnuit, al

pămîntului uscat. Aici, în neobsitul învălmășag al apelor, e totodată și granița cea din urmă a vietăților de pe pămînt.

Și cum e rînduirea omului la această graniță a vieții? Tot ce-a putut să-i facă gerul aici, a fost, că i-a micit trupul și cu asta i-a îngustat circulațiunea (umblarea) singelui. Omul din Greenland (țară acolo în părțile ghețoase de Nord) deobiceiu e mai mic, de un metru și jumătate, ear Eschimoșii (oamenii cei mai înapoiți și mai nevoieși) sînt cuatita mai mici, cucit locuesc mai spre Nord. Dar fiindcă puterea vieții lucrează dinăuntru spre afară, ea le-a dat cuatita mai multă căldură și putere, cucit le-a scurtat mai mult trupul în lungime! Capul omului dela Pol (capul pămîntului) e, în asemănare cu trupul, foarte mare: fața lată și turtită; tot așa e nasul mic și trîtit. Fiindcă fălcile puternice cuprind cea mai mare parte a feții, gura lui e mică și rotundă. Părul îi este aspru și vilvoiat, ochii lipsiți de strălucire. Umerii îi sînt înșă largi și membrele puternice, trupul cărnos și plin de sînge.

Natura a făcut cruțare cu puterile de viață ale omului la Pol. Singele curge prin vinele lui mai leneș și inima bate mai fără putere, de-aceia sînt aici așa de tîrzi și pornirile sexuale (iubirea între bărbat și femeie, a căror așitare crește sporind deodată cu căldura, tot mai mare, a țărilor de către Sud (meazăzi, pe unde e mai cald). La Pol oamenii se însoară tîrziu, cei înșurați trăesc cumpătat, ear femeile trebue de multeori silite să primiască a se mărita. Ele nasc

mai puțin decît cele dinspre Sud, așa că pe Europeanii doritori de copii, ele îi aseamănă cu cini. Viața lor acolo e pașnică, lipsită de orce frămîntări; ei trăesc și mor în tăcere, nepăsători și mulțumiți, și numai nevoea îi face lucrători. Tatăl își crește fiul înzestrîndu-l cu acea nepăsare pe care ei o socot că e virtutea și fericirea vieții, ear mamale își alăptează copilul îndelungă vreme cu anii, și cu toată adîncă și statornică iubire a unui animal. Dacă natura nu le-a dat mlădierea și frumuseța trupului, în schimb i-a dăruit cu o stăruitoare și îndelungrăbdătoare tărie, cu o grăsimă încălzitoare și cu o bogăție de sînge, care face ca răsuful gurii lor să încălziască pănă la înăbușire încăperile închise.

Eu cred că nu e nimeni care să nu vadă în toate acestea mina îngrijitoare a naturii creatoare, care în toate lucrările ei purcede lafel. Dacă la Pol viața omenească e tîrzie și rămîne în urmă, totașa e vegetațiunea (plantele: erburi și arbori): puțin arbori cresc pe-acolo, jnepeni și mușchieri să tîrie pe albul pămînt. Chiar și măsurătoarele de fier se scurtează în gerul de acolo, decît cum să nu se scurteze și fibrele vieții omenești, cu toată întocmirea minunată a acelor de dinăuntru trupului. Membrele trupului, din pricina gerului se micesc, se strîng și închid viața într'un cerc mai mic, mai condensat. Membrele animalelor de mare și ale altor vietăți de pelingă Pol sînt mici și delicate. Paserile acolo au pene cu mult mai dese, animalele au o puternică pătură de grăsimă, oamenii au sînge cu mult mai cald. Nu le-a dat înșă natura lucruri,

văzut silit a lua măsuri pentru potolirea spiritelor, îndepărtând cu forța pe preoți. Nenorocirea însă a fost aproape. Poporul prin exerciții pietistice a fost atât de obicinuit, încît nu putea fi fără zilnice servicii dumnezeiești. În urma acestora aleseră în locul preoților alungați, pe economul Josef Haas. În Joia mare a anului 1817 s'au adunat toți pietiștii la rugăciune, lipsia numai o păreche bătrînă. Deodată le vine ideea: noi toți avem pe d-nul Christos în inimă, ear ceice lipsesc dela rugăciune au pe diavolul în inima lor. Predominați de această idee, merseră cu toții la casa bătrînilor, pe cari îi aflară bolnavi în pat, îi traseră jos din pat, și cu ciomege îi omorîră deardindul, atît pe ei, cît și pe o fată a lor de 12 ani.

Ziua următoare a fost Vinerea patimilor, decî s'au adunat earăși cu toții la rugăciune. Acum pun întrebarea: Cum Domnul s'a sacrificat pentru omenire, ar trebui și dintre frați ori dintre surori să se sacrifice cineva pentru mîntuirea comunei noastre. Cu mare alai se primi propunerea. Se făcură și traseră sorți, că cine să fie crucificat? Soarta căzu pe o fată tină de 18 ani, care cu bucurie și primi. Ana Göttinger fu crucificată, sub cele mai crîncene dureri. Văzînd un fecior torturele cele mari ale fetei, i-s'a făcut milă, și cu o lovitură de boată i-a despîcat capul în două, făcînd astfel sfîrșit durerilor. După moarte acești nebuni îi deschiseră fetei peptul pentru a cerceta, că: oare fost-a Domnul Christos în inima ei? La această lucrare i-a prins poliția. Cercetarea a durat 14 luni. Toată procedura s'a sistat, din cauză că inculpații au fost declarați de inconștienți.

Mult mai cunoscută este însă criminalitatea comisă la anul 1823 în comuna din Svițera „Wildenspruch“ (I. L. Meyer 1824). Acolo s'a înrmat un cerc de pietiști, în fruntea cărora nu stetea preotul, ci o econoamă: Margarete Peter. Ea se bucura în familie și în cercul cunoscuților ei de o mare trecere și încredere, pentru că știa să explice toate citatele sf. scripturii, ea le povestea, că în toată noaptea se luptă cu satana pentru mîntuirea consecanților ei. La 12 Martie conchemă pe toți pietiștii și începu a goni pe

pe cari noi le avem, dar lor le-ar face rău. Plantele aromatice ar ucide trupul lor, mai aplecat spre o putrezire de dinăuntru decît la noi. Clima nu le dă mîncări iuți, cari ar aprinde ferbintele lor sînge. Puținele erburii ce cresc pe acolo, sînt toate curățitoare de sînge și potrivite trebuințelor lor; aerul de afară e așa de curat, încît el se împotrivesc multă vreme să putreziască morticiunile, și astfel el dă putere vieții, lungindu-o. Gerul uscat de-acolo nu suferă animale otrăvitoare; de insecte (goange) vătămătoare îi apără earna lungă, fumul bordelelor și pelea lor puțin simțitoare.

Așa sînt Groenlandezii, și tot așa frații lor după obiceiuri și după statură, Eschimoșii din America. Atîta numai că bieții aceștia de oameni bărboși au fost mareu împinși tot mai spre Nord, ca străini, de către stăpînii Indieni ai Americii, și astfel ei trebuie în mare parte să trăiască, fugăriți de colo până colo, o viață plină de trude, ba sînt siliți, amară soarte, pe timpul ernei adeseori să se hrăniască în peșterile lor, sugîndu-și propriul lor sînge. Aici și înalte câteva locuri ale pămîntului aspra nevoe stă pe cel mai înalt al ei tron, așa încît omul a fost silit să primiască aproape traiul urșilor. Și cutoateacestea pretutîndeni el s'a ținut în starea ca de om, căci și în trăsăturile ce-ți par a nu fi de om, ale acestor oameni, cunoști numaidecît omul, același om ca orișunde! Natura a voit să încerce cîtă silă a climei e în stare să rabde genul omenesc, ear omul biruie probele naturii.

diavolul din casa tatălui ei, spărgînd însă și devastînd cu ciocanele toate mobilele aflătoare în casă precum și păreții. La acest zgomot alergară toți vecinii, cari văzînd acest lucru oribil, încunoștințară poliția, care sosind la fața locului, spărgînd ușile, cu mare greutate putu a-i duce la închisoare, de unde după cîteva zile fură eliberați.

Nici bine nu se întoarseră sectarii din închisoare, cînd Margarete declară, că acum trebuie să înceapă lupta pentru gonirea diavolului, dar nu din case, ci din oameni, și într'un extaz începu a da cu ciomagul în neamuri, încît curgea de pe ei sîngele și-roae, dar nimeni nu cuteza a i-se opune.

Acum declară, că sora ei Elisabeta trebuie se moară pentru mîntuirea creștinilor, dar mai ales pentru mîntuirea neamurilor ei. Elisabeta se supuse, se puse în pat, și cu o boată i-se sparse capul și muri.

Dup'aceia porunci Margareta, că ceialalți să o crucifice pe dînsa. Consectarii steteau la îndoială. Margareta însă declără, că nu e niciun pericol; ea trebuie acum să moară, dar după exemplul mîntuitorului după 3 zile earăși va învia, și va învia și pe sora ei. După multă îndoială, cu ochii înlăcrimați ascultară cei prezenți. Margarete fu în patul ei restignită. După ce suferi o oră întreagă crîncene dureri, porunci celor prezenți a-i despica capul. După ce isprăviră și această cruzime, se lăsară toți ingenuchi spre rugăciune. Trei zile întregi stătura acești smînțiți lingă cadavrele nenorocitelor femeii și așteptau învierea martirelor. Înfine se hotărî Johann Peter, tata celor moarte, a face arătare la poliție.

Sentința județului din Zürich a fost foarte aspră. Toate persoanele cari au săvîrșit poruncile Margaretei, au fost condamnate la închisoare de 6—12 ani. Casa în care s'a comis această înfiorătoare crimă, a fost spartă până în temelii, pentru că toți pietiștii din împrejurime, veniau în procesiuni pentru a-și face rugăciuni la casa și în mormîntii martirelor.

IGIENĂ.

Institutul Pasteur și Civilizația.

În cercetarea coloniilor și cucerirea lor pentru civilizație s'au întîmpinat mari greutăți, fie din pricina bolilor necunoscute în Europa, fie din a molimelor, cari bîntuiau vitele domestice.

Orunde se ivia o greutate de acest fel, institutul Pasteur trimetea cîteun specialist să cerceteze și să găsiască leac.

În 1883 holera bîntuia Egiptul. Emile Roux, Nocard, Strauss și Louis Thuillier au cerut însărcinarea de a căuta pricina molimei. Thuillier — în vîrstă de 26 de ani a plătit cu viața iubirea de știință.

Alții au urmat pilda acestor misionari, în cei 20 de ani ce au trecut de atunci: au cercetat pricina ciumei, a boalei somnului, au înființat institute împotriva turbărei.

În 1887, Adrian Loir, nepotul lui Pasteur, a mers în Australia, chemat să afle un mijloc de a stîrpi epurii de casă, cari ajunseseră o pacoste.

A reușit dîndu-le holera găinilor. Dar așa de grozav îi stîrpiea, încît cei cari cîstigau bine din negoțul cu pieile de epure, s'au împotrivit la nimicirea acestor rozătoare.

L-au însărcinat să afle pricina unei molime care omora cîte 300.000 de oi pe an. A găsit-o: era dalacul (le charbon). Adrien Loir a organizat apărarea și altoirea împotriva lui.

În 1889, Calmette a primit însărcinarea de a înființa în Saigon (Tonkin) un institut împotriva turbărei și de pregătirea altoiului animal împotriva vărsatului. Institutul era neapărat trebuitor, căci numărul oamenilor și animalelor ce muriau din pricina turbărei era însemnat și colo-

nia e prea departe de Europa, încît nu se puteau trimite aci cei mușcați.

La institutul din Saigon căutau pe mușcații din Singapor, Java, Siam, Cochinchina și Tonkin. Întrebuințînd bivolițe, pregăteau acolo și vaccinul împotriva vărsatului, spre a stîrpi această molimă. În scurt timp izbînda a fost desăvîrșită. Într'acest institut s'a descoperit și serul împotriva mușcăturei șerpilor veninoși. La 1891 au fost vîrsări mari de ape, șerpî din soiul Naja Tripudians (Cobra Capel) au năvălit în casele locuitorilor, au mușcat patru inși, cari în cîteva ceasuri au și murit. Un Annamit, îmblînzitor de șerpî, a prins nouăsprezece juvine de-acestea, și le-a băgat într'un butoi.

Administratorul a trimis butoiul la Saigon.

Acî s'au făcut experiențele cari au dus la descoperirea serului antiveninos, care a scăpat atîția oameni dela moarte, în toată lumea.

Tot atunci și tot acolo au studiat un microb (un fel de ciupercă microscopică dintre mucedinee), care prefăce scrobeala în zahăr și apoi în alcool. Acuma acest ferment se întrebuintează și în Europa în locul sladului de orz și de acizii ce se întrebuintase înaintevreme. Se capătă astfel alcool în cîtime, cum nu s'ar fi putut aștepta nimeni.

În 1893 cîma dîn China (Canton) amenința să între în Tonkin. Yersin merse în China și luă măsuri de apărare la granița Tonkinului. În Honskong cumpărînd în taină leșuri de ciurmați, află microbul ciumei. La Paris, Calmette și Borrel, reușiră a pregăti un ser împotriva ciumei, pe care Yersin îi încercă la Canton și la Amoy, cu mare izbînda. S'a înființat decî un laborator în Annam, la Nha-Trang sub direcția lui Yersin.

Făcu cercetări împreună cu Carré, Schein, Carougeau, Vassal, Kraempf, Vernet, asupra ciumei vitelor, asupra unor boli pricinuite de hematozoi și vite și totodată făcură cercetări despre cultivarea Cocăi, cauciuului, etc.

Pelîngă aceste institute, s'au mai înființat laboratorul de bacteriologie din Hanoi, cel din Hue (Annam) etc. Simond acolo a descoperit rolul purecilor în răspîndirea ciumei. Ear boalele speciale ale Indochinei au ajuns foarte bine cunoscute și decî biruite.

În Africa trimișii institutului din Paris au lucrat în Tunisia, Algeria, Ghinea, Congo, Nigeria, lingă Ciad pe coasta fildeșului, etc.

În 1894, Adrien Loir a înființat în Tunis institutul împotriva turbărei. Marchoux, la 1896, a înființat la Saint-Louis un institut pentru lupta împotriva frigurilor, pe care aproape le-a deființat în ținuturile dintre Senegal și Ghinea, stîrpind totodată și frigurile galbene.

D-rul Le Moal (mort pentru știință), apoi d-rul Gustav Martin pe țerm, dela Dakar până la Conakry, a stîrpit muștele Anopheles (purtătoarele frigurilor obișnuite) și Stegomyia (ale frigurilor galbene). A răspîndit vaccinarea în Labi, în Fota Gialon și Ghinea de sus.

Tot subț Gustave Martin a cercetat, în 1906, pricina boalei somnului în Congo, împreună cu d-rul Leboef și Rouband. Au înființat la Brazzaville un laborator, prefăcut la 1909 în institutul Pasteur. Nu mai înșirăm numele cercetătorilor, cari au lucrat în acele părți. (Kérandel, Heckenwoth, d'Ouzilleau). Mulțumită acestora — în deosebire lui Bouët și Rouband — se cunoaște acuma chipul de răspîndire al boalelor pricinuite de trypanosome*) — pedeca de căpetenie la colonizarea Africii equatoriale. Societatea de geografie din Paris a publicat cuceririle privitoare la boala somnului, viața și obiceiurile muștei Glossine sau Tse-The, răspîndirea molimei etc.

Englezii au la Kartum, în Sudanul egiptean, un laborator mare și foarte bogat înzestrat, care face cercetări de acestea privitor la boalele din colonii.

În insula Maurice la Reduit Lefont, elev al institutului Pasteur, a înființat la 1907 un laborator bacteriologic.

Acî a studiat un grup de flagelate, vecine cu trypanosomele și cari trăesc în sucurile unor plante eurforbiacee.

În Réunion și Madagascar sînt deasemenea laboratoare cari au organizat lupta împotriva ciumei, a frigurilor, a dalacului și au studiat boala vitelor pricinuită de piroplasma (alti protozoar).

În laboratorul din Tunis lucrează din 1903

*) Animale foarte inferioare protozoare.

Charles Nicolle. Aci s'au studiat frigurile zise mediteranisne (Melitococcia), lepra, tifosul cu pete, și bolile numite Leishmanioze; kala-azar și boalele din Orient. Nicolle a aflat că păduchii poartă tifosul cu pete.

În Algeria, din 1904, lucrează Eduard Sergent apoi și frate-său Etienne. Au lucrat la stîrpirea frigurilor. Au studiat hematozarii din singele păsărilor și trypanosomelor, cari bîntuie caii și cămilele.

Institutul Pasteur din Alger, mai ales din 1 Ianuar 1910, are un număr însemnat de specialiști, cari lucrează în toate direcțiile. În Tanger se înființează acum un institut de acestea.

Alții au făcut cercetări, au întemeiat laboratoare și institute în Constantinopol, în India, în Portugalia, în Brazilia, în Antile.

Amănuntele le-am dat după A. Calmette în „Revue scientifique”.

Elevii lui Pasteur, între cari și doctorul Babeș din București, au răspîdit pretutindeni cunoștințele bacteriologice. (V. Nat.)

ECONOMIE.

Sădirea pomilor.

Cel mai înțelept lucru îl fac gospodarii, cari au un petec de pămînt ce nu se poate ara și sămăna, dacă sădesc în acel loc pomi de tot soiul. Cîtîmpul pe acel loc sterp vor crește pomi provăzînd pe casnici cu poame sănătoase, răcoritoare, dacă recolta e mai îmbelșugată, putem usca poamele pentru eamnă, facem din ele licitar, vin, rachiu ori oțet.

Insași sădirea pomilor se face în modul următor: săpăm o grapă în proporție cu rădăcinile pomului. Dacă pămîntul e sărac, atunci îl amestecăm cu pămînt gras ori cu gunoi putred. Luăm pomul, îi presărăm rădăcinile cu pămînt mărunt și îl așezăm chiar la mijlocul groapei. Acum urmează îngroparea lui punînd pămînt peste rădăcini, care însă trebuie să fie pămînt bun. În decursul acestei lucrări mișcăm pomul de mai multe ori, ca să se așeze pămîntul și să nu rămîie loc gol pelîngă rădăcinii, apoi călcăm pămîntul cu îngrijire împrejurul trunchiului. După această operație se udă pămîntul cu îngrijire, dar și trunchiul, odată ce am udat pomul și pămîntul înjurul lui, nu-i ertat a-l mișca mai mult. Până aci s'a pus tot pămînt din cel mai bun peste rădăcini, acum însă restul pămîntului, scos din groapă, se folosește pentru a umplea groapa, ear ce rămîne, îl resfirăm în formă de cerc înjurul pomului, ca să formeze un strat de 8-10 cm. de gros. Dacă sădirea se face toamna, nu mai trebuie udat pămîntul.

Pentruca pomul să nu fie inconvoiat de vînturi, e delipsă a-l lega de un par, sau chiar de mai mulți pari. Dacă folosim numai un par, atunci e consult ca atunci cînd sădim pomul, să așezăm în groapă și un par, la o distanță de 10 cm. spre meazănoapte dela pom. Parul să nu fie mai înalt decît trunchiul pomului, ca să nu strice coroana. Legarea pomului se face pe trei locuri, cu o funie de paie, cu fășii de cînepă, sau cu scoartă de salcă, în forma unui opt (∞). Dacă punem doi pari lingă pom, atunci unul îl așezăm înspre meazănoapte, ear celalalt spre miazăzi la o depărtare de-asupra să fie înclinată înspre trunchiul pomului. Trei pari se bat lingă un pom, numai în curte sau pelîngă drumuri, unde ajung vitele ori carele, spre a nu-l vătămă atingîndu-l.

Cărășanu.

FELURIMI.

N. Tesla a născocit o turbină, despre care se spun minuni. E mică, dar în stare a produce efecte mari. Atîta neajuns are că începe a lucra cu folos dela 9000 de învîrtituri pe minut însus. O turbină înaltă de 60 cm. și neacoperind mai mare suprafață decît puțin peste jumătate de metru, are putere de 200 de cai și cîntărește numai cîteva klg. În dobă are pe o axă 25 de plăci circulare de oțel subțiri. Sus sînt găuri pentru intrarea aburilor sau apei. Deocamdată aburii sau apa merge pe drumul cel mai scurt la deschiderea de scurgere jos. Plăcile cu axă încep a se învîrți dince-înce mai repede. Dar curînd viscozitatea sau adheziunea fluidului mină plăcile mai răpede, ear fluidul e silit a face o spirală pîn' să ajungă la scurgere. Fluidul dă plăcilor toată iuteala sa. Mașina lucrează fără zgomot și zguduiri. Mașina poate lucra și ca pompă. Merge înainte și îndărăt.

Invitare

la **adunarea generală ordinară** a Reuniunii de tir, ce va avea loc Duminică la 3 Marte d. a. la 3 ore, în pavilionul Grădinei de tir din localitate.

Ordinea de zi:

1. Raportul general pro 1911.
2. Raportul casierului.
3. Raportul comisiunii financiare și darea absolutului.
4. Preliminarul pro 1912.
5. Alegerea unui prezident adhoc pentru conducerea mai departe a adunării.
6. Alegerea funcționarilor pro 1912.
7. Alegerea comitetului de revizuire al socoților pro 1912.
8. Alegerea duor autenticatori ai protocolului adunării generale.
9. Sortirea a lor 30 de cvote de-ale împrumutului pentru luminația cu acetilen.
10. Propunerii (ce au a fi anunțate în scris).

Oravița, 23 Februar 1911.

Boitner m. p.
prezident.

Fleischhacker m. p.
secretar.

CRONICA.

Banca „Oraviciana” și-a publicat bilanțul, convocîndu-și adunarea generală pe ziua de 14. Marte c. Din raportul direcțiunii se poate citi, în „Conspectul operațiunilor”, mersul progresiv al tuturor ramilor, cari în consecvență necisită urcarea capitalului societar, ce se va face în condițiile cele mai favorabile, atît pentru acționari cit și pestetot pentru promovarea intereselor economice ale acestui ținut mănos, care, cum se știe, alimentează aproape toate băncile românești de pretutindenii. Venind acum rîndul băncii „Oraviciana”, reușita noiei emisii de acții e mai pre sus de orice îndoială!

În „Focea Poporului Român” din Budapesta citim o „Scrisoare din Oravița” anonimă, în care un „Oravicianul” aci laudă *inteligenta tare, pătrunsă de cele mai curate sentimente românești...* și banca „Oraviciana”, „*sprîjinitoarea multor instituțiuni românești*” etc., aci comunică lucruri, cari — ipsissima verba — „*sînt menite să turbure armonia și să comprîmîtă spiritul păcii și înțelegerii dintre noi*”, năprîtindu-se asupra celor dela conducerea băncii, adecă asupra intelectualilor grupai înjurul acestui solid institut de bani, ba îndrăznind a se lega pînă chiar și de persoana P. S. Sale episcopului nostru. Care va să zică „Oraviceanul” celce scrie epistola, cum e vorba, el cîntă, el descîntă; face ce vrea — de subt tufă. Dacă nu-i putem ghici numele, îi ghicim intențiile, cari ne silesc a-l declara de un simplu făcător de rele. Celce atacă pe furis, nu poate fi un om de omenie. Să răspundă orcare *Oravicean*: nu-i așa?

În adunarea generală a vechei *Sparcassa germ.* din localitate, după ce prin acționarul d. *Ilie Trăilă* s'a făcut convenita parentare a regretatului *Robert Bähr*, un fost stîlp al acestei instituțiuni, care a lăsat în administrarea băncii și o fundațiune de 10.000 cor. pentru stipendiarea studenților, fără diferență de confesie și naționalitate, au fost aleși cu aclamație de vicedirector: d. *Dr. Rudolf Bähr*, mare proprietar, ear în consiliul de administrație membri noui: dd. *Iosif Nedici*, primarul *Ervin Péter* și inginer *A. Sittner*.

Din București se scrie, că firma *Marcay & Comp.* a legat un contract pe 20 de ani cu orașul Constanta dela Marea neagră, pentru a zidi un otel mare cu 200 camere în preț de 2 milioane, avînd a lărgi și cazinul de acum pentru a-l preface într'o mare casă de bancă, cam a la Monte-Carlo...

Luni, la 26 Februar c. și-a ținut adunarea generală institutul „Sentinela” s. p. a. în Satul-nou, subt presiul destoinicului său director *Petru Stoica*, luînd parte acționarii în număr considerabil, reprezentînd peste 800 de voturi. Adunarea a decurs în ordine exemplară. Toate propunerile direcțiunii, între cari și cea referitoare la fuzonarea „Panciovanef” cu „Sentinela” au fost primite cu unanimitate, afară de una, cea referitoare la stabilirea dividendei, care s'a primit cu o mică majoritate de voturi. După adunare, ca totdeauna, voe bună la Ospătaria mare.

† *Dr. Cornel Bejanu*, not. public din Buziaș a răposat în etate de 42 ani.

Banca comercială-industrială din localitate și-a ținut Duminică, subt presiul adhoc al adv. *Dr. David Scmiell*, adunarea generală, luînd parte acționarii în număr aproape complet, grație unui apel cu sare ieșiseră unui acționari în publicitate. Incriminările acționarului *Kállay*, fost contabil-procurist al institutului le-a spulberat, cu o neasămuită dibăcie, acționarul *Dr. Graber*, avocat și publicist în Panciova, a cărui intervenție plină de tact a molcomit spiritele și vrăjmășia ce la început amenișase a lua proporții amenințătoare, mai ales după ce interpelantului i-se detrasese cuvîntul. Astfel prin votizare cu ridicarea mînei s'au votat, cu majoritate de voturi, absolutul și toate propunerile direcțiunii.

În consistorul plenar din Caransebes a fost Joi confirmată, cu majoritate de voturi, alegerea protopopilor *Dr. Gheorghe Dragomir* (Biserica-albă) și *Augustin Ghilezanu* (Ciacova). Multe felicitări!

Apreciînd străduințele oamenilor noștri de a întreprinde lucrări industriale-comerciale în mijlocul poporului nostru, ne împlinim o datorie cînd atragem luarea aminte asupra Fabricii de țigla din Ciclova-română, o frumoasă întreprindere a zelosului Român *Iosif Traistă*, căruia îi dorim prosperare.

După o statistică a biuroului *Veritas*, în 1911 s'au prăpădit 1049 corăbii, șanume 631 cu vînsle și 418 cu abur. Infine 6000 vapoare au suferit avarii prin înămolire, incendiu, ciocniri și alte incidente.

La Rusova-veche un țaran umblînd cu o riză aprinsă să-și afume o vită îmbolnăvită, a umplut grajdul de fum intoxicînd, din nepricepere, toate cincî vitele din grajd.

Bibliografie.

A apărut și se află în depositul librăriei C. Sfetea: din „Biblioteca pentru Popor a Casei Școalelor”: „*Povestiri din Halima*” cartea I. 50 bani, cartea II. 45 bani; „*Povestiri de petrecere și folos*” de M. Sadoveanu 40 bani. Din Biblioteca societății „Steaua”: Nr. 2 „*Foloasele învățăturii*” de P. Dulfu; Nr. 21 „*Cîntece votnicești și ostășești*” de C. Rădulescu Codin, St. Tuțescu și S. Kirileanu; Nr. 24 „*Din legendele neamului Hohenzollern*” de St. Iosif; Nr. 25 „*Flori și povești*” de Iou Dragoslav; Nr. 26 „*Din Bucovina de altădată*” de Ion Gîmadă; Nr. 27 „*Românii de peste Carpați*” de I. Slavici; Nr. 28 „*Celinde și cîntece de stea*” de Cristu Negoescu. Un număr 20 bani. Se află de vînzare la principalele librării din capitală și provincie.

Mulțumită publică.

Toți amicii și cunoscuții, cari din incidentul morții neuitatei mele soții

Ana Manciu născ. Toader

și-au exprimat condolența, precum și aceia cari prin prezentarea lor la actul înmormîntării au căutat să mă mîngăie în nemărginita mea durere, primiască pe calea aceasta mulțumita mea.

Ticvaniu-mare, la 26 Februar 1912.

Nicolae Manciu,
notar.

Recomand On. Public doritor de a edifica, cît și on. domni întreprinzători,
Fabrica mea de Țigla din Ciclova-română

unde se capătă toffelul de țigla de calitate primă.

Comandele se pot face la adresa **Iosif Traistă**, proprietarul fabricii în Ciclova-montană.

Albert Jancsus

primind prăvălia lui
**G. Ivaskovits din strada principală
 „La mîța neagră“**

își va da toată silința a menține numele bun al acestui magazin bogat asortat cu tot felul de articole moderne de manufactură, **casă solidă-creștină**, unde se capătă și bumbac, cîrpe, pînză și mătăsuri veritabile, cu **prețuri fixe**, absolut solide. — Serviciu culant. Comandele pentru cei din jurul Orăviții încă se efeptuesc cu promptitudine.

Firma

M. Atzinger & Comp.

din Oravița montană

vinde, din cauza desfacerii despozitului de gramfoane,

orce patefoane, eufoane, gramafoane cu o reducere de 20 la sută, ear plăcile cu cîte 2 cor.

Urmașul lui

Leopold Duma Alexandru Stankovits,

ciasnornicar și giuvaergiu
 în Oravița, strada principală,

recomandă On. public din Oravița și împrejurime bogatul său asortiment în oroloage de părete, de buzunar de aur, de argint, de dublé, de nickl, ceasuri deșteptătoare, lanțuri frumoase, inele, cercei, cu prețurile cele mai ieftine, Thermometru, ochilari, zirțe, după ord. medicului. Reparatură da oroloage se efeptuesc pe lingă garanță, prompt și în modul cel mai cunoștințios.

Premiat cu marele premiu Grand Prix.

Cine dorește să aibă o față albă ca laptele, să folosiască **crema americană, pudra americană și săpunul american**, care de-părtează de pe față și de pe mîni orcefel de pete, și întrece toate mijloacele de acest fel, întrebuintate pîn'acum. Se capătă la: **Apoteca Sfîntul Gheorghe în Oravița** (peste drum de prăvălia R. Goldstein). — Prețul unui borcan de cremă americană 1 coroa. Prețul pudrei americ. 1 cor. 50 fil. Prețul săpunului americ. 80 fil. Incontra durerii de dinți mai bune sînt picăturile americane. Prețul 1 cor.

Vînzare de petrol dela fabrică și făină dela Moara de foc a Societății Căilor ferate din localitate la
Ignățiu Feldmann
 Oravița.

Prăvălie nouă de ceasornice și bijuterii.

Am onoare a aduce la cunoștință on. public din Oravița, și împrejurime, că mi-am deschis în Casa negustorului Iuliu Weiss, în strada principală din **Oravița-montană** o

prăvălie nouă de ciasnornice și bijuterii.

Primesc orice lucrări în bransa mea, cum și toffelul de reparatură pelingă garanță. Reclamînd binevoitorul sprijin al onoratului public, semnez

Cu distinsă stimă

Krems M. L.
 ceasnornicar și giuvaergiu.

La brutarul

Ilie Radoslav din Oravița-rom.

(lingă biserică) se capătă făină bnnă, franzele și cornuri minunate, colaci și prescuri de mărîmî diferite. Serviciu prompt și culant.

Farmacia „La vulturul negru“

(Apoteca bătrînă)

ORAVIȚA

Fondată la anul 1797.
 Proprietatea Knoblauch din 1817.

— Telefon Nr. 59. —

Spiritul Mentholos — Knoblauch

preparat al farmaciei „La vulturul negru“ din Oravița, prețul dela 40 fil. pînă la 2 cor.

Kremă de liliie americană	à Cor. 1.—
Pudră de liliie americană, albă, roză și crème	„ „ 1.20
Săpun de liliie american	„ „ —.70
Pieatură pentru dinți	„ „ 1.—
Picături chineze pentru dinți	„ „ 70.—
Esență de liqueur, rom, preparat Knoblauch,	1 Litru à 20 fil.
Bomboane pentru tusa	à 20—60 „
Esență de mușchi izlandeze specialitate engleză	à Cor. 1—1.50
„ „ „ „ pentru reumă	à Cor. 1.—

Leac împotriva panglicei (limbricul mare).

Mare depozit de articole de gumă, pentru bărbați și femei, legături pentru soboriți dela fabrice de primul rang indigene și străine.

Ceiece nu s'ar găsi în depozit se căștigă prompt în 2—3 zile fără nicio cheltuială.

Comande dela 6 coroane însus se trimit gratuit.

Parfumerie și preparate cozmice, cremă pentru obraz, săpunuri și alte specialități ale farmaciei se capătă la

„Apotecăria bătrînă“ a lui Max de Knoblauch în Oravița
 în ulița mare, peste drum de otelul „Coroana“.

Are leac boala de plumîni?

Eată o întrebare care preocupă pe toți cei chinuți de **astmă**, de **tuberculoză de plumîni** și de **gitlej**, catar acut de plumîni, oftică, tusa rea, sau răgușeală necurmată și cari pîn'acum nu si-au dat de leac. Ocare asemenea bolnav capătă dela noi **absolut gratis o carte cu icoane** scrisă de Dr. Guttman medicul sanatorului Finsen, asupra chestiunii: **E lecuibilă boala de plumîni?** Și mai capătă pedesupra un pachet de probă cu teiuri dietetice excelente. Sute și mîi de inși cari au folosit pîn'acum aceste ceaiuri bune de leac, îl ridică pînă la cer, împreună cu medicii practici cari au ordonat aceste teiuri împotriva tuberculozei (ofticeii), **astmă**, catar de gitlej și gîrgălod. Acestei trei nu e vr'un leac secret, se pregătește din plante Lieber fiind slobozite în comerț la ordin împărătesc Prețul e atîtde ieftin încît și cei mai săraci și-l pot comanda. Și ca să-l poată folosi ocare bolnav fără niciun risic, pentru încercare ne-am hotărît a trimite gratuit un pachet de teă și franco cartea germană „E cu leac boala de pept.“

Adresa: **Puhlmann & Co. Berlin, 928 Müggelstrasse 25.**

10—4